IPOSTAZE ALE RĂULUI DIN PERSPECTIVA FILOSOFIEI RELIGIEI

Eghia CANUDA

CZU: 111.84:2-1 eghia.canuda@gmail.com

The theme remains relevant and important in the contemporary context because people continue to face profound questions related to the meaning of life, suffering, and evil. Research in this field can provide the perspective of the philosophy of religion, which helps in understanding these essential questions. In a world facing various ethical challenges, conflicts, poverty, inequality, and ecological crises, the analysis of concepts of evil from the perspective of the philosophy of religion can offer guidelines and moral direction.

Răul este prezent societatea contemporană sub diferite aspecte de exemplu inundații, războaiele care nu contenesc nici în 2024. Un aspect este sentimentul de ură/invidie între rude și vecinii prietenii, acest lucru creează premise de păcat din perspectiva filosofiei religiei. De asemenea furturile, blestemele reprezintă și ele elemente destul de importante care promovează și justifică răul contemporan. În era tehnologiei avansate și a posibilităților științifice, întrebările despre rău și moralitate în contextul progresului tehnic și a posibilelor consecințe negative devin tot mai actuale. Actualitatea acestei teme rezidă în capacitatea de a înțelege provocările și întrebările existențiale cu care se confruntă societatea contemporană.

Scopul cercetării realizate constă în analiza diferitelor aspecte în care conceptul de rău este abordat și interpretat în diverse tradiții, sisteme filosofico-religioase, filosofia religiei; modalitățile în care perspectivele asupra răului s-au schimbat și au evoluat de-a lungul timpului în cadrul filosofiei religiei, diferitelor tradiții religioase și filosofice.

În filosofia creștină, răul a intrat în lume la căderea îngerului Lucifer din Eden. El se răzbuna pe Dumnezeu îndepărtându-i creațiile de el. Răul ia aspectul unui șarpe și îi ispitește pe Adam și Eva la comiterea încălcări ordinului divinității de a gusta din pomul cu mere, dar la insistențele necuratului și ale Evei care ținea mărul în mână, Adam mușcă din măr, astfel apare și se dezlănțuie răul pe pământ [2]. Teodiceea este răspunsul apologetic al teologilor și filosofilor la problema răului. Din greacă theos=zeu, dike=dreptate, justiție, pune la îndoială existența unui zeu care este deopotrivă omnipotent, atotcunoscător și atotiubitor, fiind adus argumentul că un asemenea zeu nu ar trebui să permită existența răului și a durerii. Această abordare are o variantă foarte răspândită în țările în care creștinismul este subvenționat de stat, prin sublinierea faptului că clerul comite numeroase încălcări ale normelor religioase pe care le propovăduiește (anticlericalism) de remarcat că anticlericalismul neagă autoritatea clerului, nu existența lui Dumnezeu (iudeo-creștino-islamic sau ateu).

În Islam, Allah ne-a dat liberul arbitru, iar acesta include alegerea între diverse fapte. Acest lucru explică răul personal, rău sau suferință comisă de o ființă umană. Putem argumenta gândul: de ce Allah ne dă alegerea de a face bine sau rău, decât să se asigure că alegem binele? Problema aici este că binele și răul și-ar pierde semnificația dacă Allah s-ar asigura că întotdeauna alegem binele. Ia în considerare exemplul următor: dacă cineva îți pune la tâmplă și îți cere să faci donații, atunci evident ca tu vei face donații, dar vor avea ele vreo valoare morala? Nu. O serie de răspunsuri la problema percepută a răului au fost discutate aici. În cele din urmă, absența oricărui rău sau suferințe ar duce la perfecțiunea absolută, dar acesta este un lucru rezervat numai lui Allah. Viața de pe pământ nu poate fi niciodată un paradis fără limite: această stare poate fi câștigată numai de cei care trec testul acestei existențe lumești [3].

În filosofia morală a secolului XX Binele și Răul au fost analizate permanent de filosofi, plecând de la ipoteze diferite. Una dintre aceste ipoteze a fost lansată de britanicul George Edward Moore pe la începutul secolului XX, ca o replică la ipoteza utilitaristă care a făcut epocă în filosofia morală britanică, de la Jeremy Bentham și John Stuart Mill încoace. Dacă utilitarismul considera că Binele este utilul sau ceea ce asigură bunăstarea maximă, George Edward Moore susținea că binele ar fi o proprietate simplă, cam așa cum este, de exemplu, galbenul. Numai că, în vreme ce galbenul este o proprietate naturală, Binele este o proprietate ne-naturală (convențională, artificială) și nu poate să fie cunoscută pe cale empirică, ci numai printr-o intuiție specială. Această idee i-a atras filosofului multe observații critice argumentate diferit. Astfel, s-a spus că, dacă am accepta ipoteza lui George Edward Moore, atunci, implicit ar trebui să acceptăm că există o lume de valori sui generis, independentă de mintea omenească. Se naște așa un fel de metafizică a valorilor, asociată cu o gnoseologie curioasă, care vorbește despre intuiția morală a valorilor. Dacă Binele este o proprietate nenaturală, atunci înseamnă că el depinde în cea mai mare măsură de noi, oamenii, capabili să născocim tot felul de criterii pentru ceea ce este Bine și Rău. Ori, așa cum observa un filosof britanic, Bernard Williams, noi nu suntem chiar atât de liberi pe cât ni se pare pentru ca să inventăm criterii ale Binelui, ci suntem dependenți, condiționați atât de factori externi, cât și de factori interni.

Metodologia cercetării: a fost utilizată metoda hermeneutică în interpretarea bibliei, textelor religioase. Metoda hermeneutică o aplicăm textelor sacre și tratatelor filosofice complicat de înțeles. Metoda comparației privind modul de interpretare a noțiunii de rău a două religii avraamice: a) creștinismul, b) islamul. Metoda studiului de caz în aprecierea impactului tehnologiei și științei asupra înțelegerii răului în context religios. Metoda analizei de conținut a lucrărilor pe care le considerăm importante în studiul acestei teme.

Omul, pentru a evita răul și a se apropia de bine, inspirându-se din etica lui Aristotel, trebuie să se concentreze pe dezvoltarea virtuților precum curajul, temperanța, dreptatea și înțelepciunea; să adopte obiceiuri stoice de reflecție zilnică asupra acțiunilor și gândurilor proprii; să studieze textele filosofice clasice și moderne pentru a înțelege diverse perspective asupra binelui și răului. Filosofi precum Seneca și Mar-

cus Aurelius subliniază importanța introspecției pentru a trăi o viață virtuoasă. Filosofi precum Kant, cu etica datoriei, și Nietzsche, cu explorările sale asupra moralității, oferă insight-uri valoroase.

Importantă pentru oameni este urmarea învățăturilor religioase despre virtute și moralitate, cum ar fi cele prezentate în textele sacre și tradițiile religioase: iubirea, umilința și compasiunea ca virtuți fundamentale. Participarea la practici religioase de meditație și rugăciune, deoarece oferă ocazii de a reflecta asupra propriei vieți, de a căuta îndrumare divină și de a cultiva o conexiune spirituală profundă. Participarea la programe de educație religioasă și teologică pentru a înțelege principiile morale ale religiei proprii, implicarea în comunitatea religioasă poate oferi suport și ghidare. Urmarea poruncii de a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuți, așa cum este predicată în multe religii prin implicarea în activități caritabile și de voluntariat pentru a ajuta comunitatea.

Aceste recomandări, bazate pe principii filosofico-religioase, pot ajuta indivizii să evite răul și să se apropie de bine prin dezvoltarea unui caracter moral, cultivarea virtuților și implicarea activă în practici spirituale și comunitare. Alegerea, totdeauna, va fi făcută de către persoana însăși.

Referințe:

1. Achimescu, N. Istoria și filosofia religiilor. Religii ale lumii antice. București: Basilica, 2015. 607 p. ISBN 978-606-29-0019-9
2. Biblia. https://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=25&cap=3
3. Coran. Ediția V, București: Ștefan, 2010. 456 p. ISBN 978-973-118-190-5
4. Kant, Imm. Critica rațiunii pure. București: Iri, 1998. 605 p. https://www.academia.edu/40717805/IMMANUEL_KANT_CRITICA_RA%C5%A2IUNII_PURE
5. Nietzsche, F. Așa grăit-a Zarathustra: București: Humanitas, 2012. 432 p. ISBN: 978-973-50-3576-1

Conducător științific
***Tatiana MARGARINT**, dr. în filosofie, lector univ.*